

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎี

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “สื่อโทรทัศน์กับการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน” (Television and Communications for Sustainable Development) ได้มุ่งเน้นไปที่บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนที่มีส่วนในการช่วยสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาตนเองของประชาชน อันเป็นสาระสำคัญของแผนการพัฒนาของประเทศ ซึ่งในการศึกษาวิจัยดังกล่าวจะใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของสื่อมวลชนในการทำหน้าที่เป็นตัวกลางเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารไปสู่ประชาชน (Mediated Role)
  2. แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทของการสื่อสารเพื่อการพัฒนา
  3. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development)
  4. แนวคิดเกี่ยวกับการจำแนกประเภท, รูปแบบและเนื้อหารายการโทรทัศน์
  5. แนวความคิดเกี่ยวกับการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting)
  6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
-
1. แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทของสื่อมวลชนในการทำหน้าที่เป็นตัวกลางเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารไปสู่ประชาชน (Mediated Role)

สื่อมวลชนได้รับการยอมรับให้เป็นสถาบันหนึ่งทางสังคมที่มีพันธกิจต่อสังคมในด้านต่างๆ และมีบทบาทในการพัฒนาประเทศได้เป็นอย่างดี สำหรับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน ตามทฤษฎีโครงสร้างบทบาทหน้าที่ (Structural Functional Theory) ซึ่งมองว่าสังคมคือระบบอันหนึ่งประกอบด้วยหน่วยงานหรือระบบย่อยจำนวนหนึ่งยึดโยงกันอยู่และช่วยกันทำงานคนละอย่างซึ่งมีความจำเป็นต่อส่วนรวม โดยหน้าที่ที่สำคัญทางสังคมของสื่อมวลชนตามที่ Laswell (1948) ได้กล่าวไว้ ได้แก่ 1) การสอดส่องระแวดระวังเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม 2) การประสานเชื่อมโยงส่วนต่างๆ ของสังคมเพื่อแสดงการตอบโต้ต่อสิ่งแวดล้อม และ 3) การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม

(Mcquail,2000) ซึ่งต่อมา Wright(1960) ก็ได้พัฒนากรอบแนวคิดดังกล่าวเพื่อที่จะอธิบายผลกระทบของสื่อ โดยเพิ่มหน้าที่ประการที่ 4 ก็คือหน้าที่ด้านความบันเทิง กล่าวคือ การให้ความเพลิดเพลิน การพักผ่อนหย่อนใจและช่วยลดความตึงเครียดซึ่งช่วยให้บุคคลสามารถรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้น และช่วยให้สังคมไม่เกิดการแตกแยก (Mendelsohn, 1966) สำหรับหน้าที่ประการที่ 5 นั้นคือ หน้าที่ในการระดมความร่วมมือ และแสดงให้เห็นถึงการใช้สื่อมวลชนอย่างแพร่หลายทั้งในด้านการเมือง การโฆษณาเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ ซึ่งจากหน้าที่ทั้งหมดที่ได้กล่าวมา Mcquail ได้รวบรวมเป็นแนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่พื้นฐานทางสังคมของสื่อมวลชนไว้ดังนี้

หน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสาร

- ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์และสถานการณ์ในสังคมและในโลก
- ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ
- ส่งเสริมนวัตกรรม การปรับตัว และความเจริญก้าวหน้าทางสังคม

ทำหน้าที่ในการประสานส่วนต่างๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน

- อธิบาย ตีความ และวิพากษ์วิจารณ์ความหมายของเหตุการณ์และข้อมูลข่าวสารที่น่าเสนอ
- ให้การสนับสนุนผู้ที่อยู่ในอำนาจที่ถูกต้องและบรรทัดฐานที่สังคมยอมรับ
- ทำให้เกิดกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (socializing) หรือการเรียนรู้ทางสังคม
- ประสานกิจกรรมต่างๆ ทางสังคม
- สร้างฉันทามติในสังคม
- จัดลำดับสิทธิและความสำคัญของสถานภาพทางสังคม

หน้าที่ในการสร้างความต่อเนื่องทางสังคม

- การแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมหลัก วัฒนธรรมย่อย และการพัฒนาวัฒนธรรมใหม่ๆ
- การดำรงและรักษาไว้ซึ่งค่านิยมร่วมของสังคม

หน้าที่ในด้านความบันเทิง

- ให้ความขบขัน ความเพลิดเพลินและวิธีการพักผ่อนหย่อนใจ
- ลดความตึงเครียดของสังคม

หน้าที่ในการระดมความร่วมมือ

- สื่อมวลชนช่วยในการรณรงค์เพื่อเป้าหมายทางสังคมทางด้านการเมือง สงคราม การพัฒนาเศรษฐกิจ การทำงานและการศาสนา

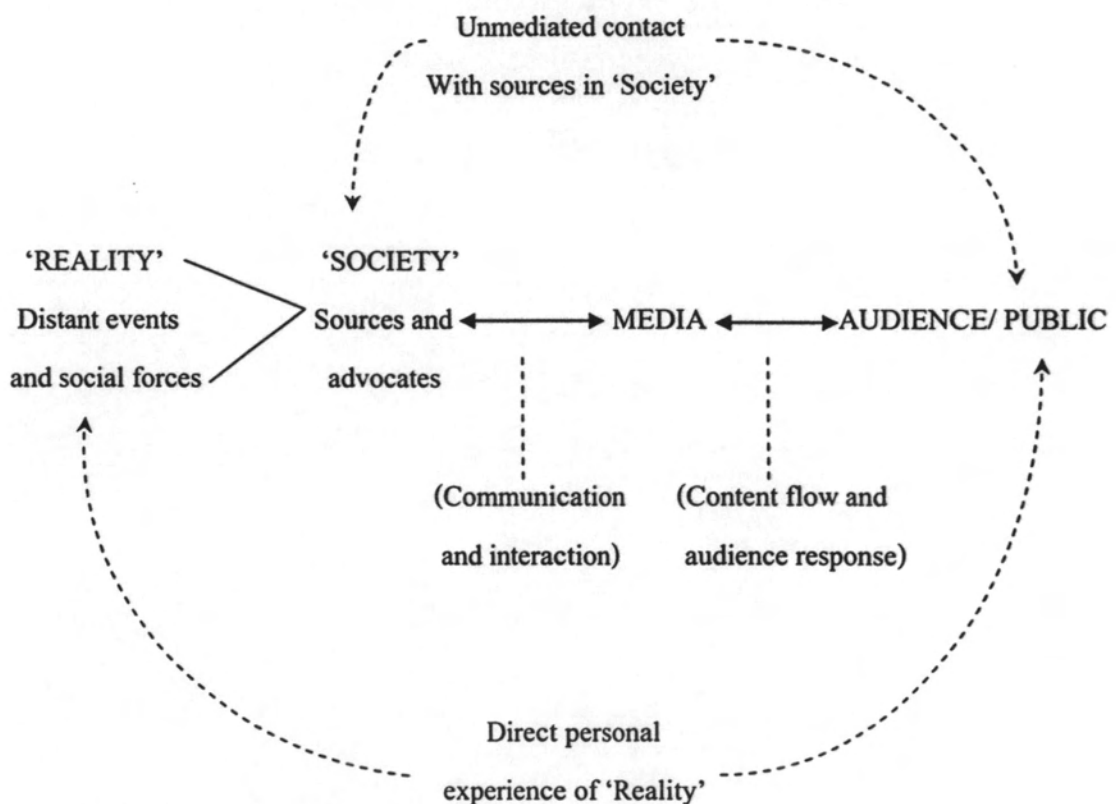
ซึ่งสำหรับแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของสื่อมวลชนในฐานะเป็นตัวกลางเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ทางสังคม Mcquail (2000) ได้อธิบายว่า สื่อมวลชนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการ เชื่อมประสานความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งบทบาทของสื่อมวลชนในฐานะที่เป็นตัวกลาง จะสะท้อน ให้เห็นถึงบทบาทหลายลักษณะ ได้แก่

- 1.1 บทบาทการเป็นผู้ช่วยเพิ่มวิสัยทัศน์ มุมมองที่กว้างไกลให้แก่บุคคล เนื่องจาก สื่อมวลชนเปรียบเสมือนหน้าต่าง (Window) เปิดโลกของข้อมูลข่าวสารให้เกิดขึ้น
- 1.2 บทบาทการเป็นตัวสะท้อนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
- 1.3 บทบาทการเป็นผู้กลั่นกรองสาร คัดเลือกเหตุการณ์ต่างๆ นำมาเสนอ โดยคำนึงถึง ความต้องการหรือความสนใจของบุคคลในสังคมเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ
- 1.4 บทบาทการเป็นผู้อธิบาย ชี้แจงและตีความหมายเพื่อสร้างความเข้าใจต่อเหตุการณ์ ต่างๆ
- 1.5 บทบาทการเป็นเวทีสาธารณะในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารและความคิดไปสู่สาธารณชน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้มีการแสดงปฏิกิริยาตอบกลับร่วมกัน
- 1.6 บทบาทเป็นคู่สนทนาพูดคุยโต้ตอบระหว่างกันและกันโดยไม่เพียงแต่ให้ข้อมูลแก่คู่ สนทนาเท่านั้น แต่ยังร่วมถกแถลงคำตอบต่อปัญหาด้วย

บทบาทของสื่อมวลชนในฐานะที่เป็นตัวกลางในหลายลักษณะที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น การ กระทำหรือการแสดงออกถึงบทบาทในแต่ละครั้งนั้นขึ้นอยู่กับเจตนาหรือจุดมุ่งหมายของ สถาบันหรือองค์กรต่างๆ ทางสังคมเป็นผู้กำหนด ดังกรอบแนวคิดของ Westley และ Maclean (1957) ได้อธิบายไว้ว่า สื่อมวลชนเสมือนเครื่องมือของบุคคล กลุ่มคน และสถาบัน ซึ่งเป็นผู้ส่งสาร อย่างมีความมุ่งหมาย (Advocate) โดยใช้สื่อเป็นช่องทางในการเข้าถึงสาธารณะชน หรือกลุ่มคนที่ เป็นกลุ่มเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นเพื่อการเมือง เรื่องศาสนา การโฆษณาประชาสัมพันธ์ ฯลฯ ดังนั้น สื่อมวลชนจะมีบทบาทเหมือนเป็นตัวแทนของกลุ่มคน และสถาบันทางสังคม จึงอาจกล่าวได้ว่า ใน บางครั้งสื่อมวลชนไม่ใช่ตัวกลางหรือตัวแทนที่เป็นอิสระอย่างแท้จริงในสังคม แต่ถูกชักนำโดย สถาบันต่างๆ ที่มีความมุ่งหวังในการใช้สื่อมวลชนเพื่อเผยแพร่กระจายข้อมูลข่าวสารให้เกิดผล ประโยชน์แก่ตัวเอง

โดยภาพรวมของกระบวนการสื่อสารแบบสองทาง ที่เกี่ยวข้องกับค่านำเสนอเรื่องจริง มักพบกับความยุ่งยากอยู่เสมอ เนื่องจากสื่อมวลชนมักไม่อิสระที่จะดำเนินงาน แต่ถูกชักนำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยสถาบันต่างๆ ที่มีผลประโยชน์ของตัวเองเข้าไปเกี่ยวข้องในเรื่องนั้นๆ จึงทำให้ “ความเป็นจริง” บางประการถูกละเลยไป แม้สื่อจะเป็นสถาบันที่มีเป้าหมายเป็นของตัวเอง มีกฎเกณฑ์ และมีระบบควบคุมเป็นขั้นตอน แต่เป้าหมายของสื่อไม่จำเป็นจะต้องสอดคล้องกับเป้าหมายเบื้องต้นของสังคม หรือแม้แต่ในบางส่วนที่ต้องถ่ายทอด “ความเป็นจริง” ในเรื่องที่น่าเสนอ ดังจะเห็นได้จากแผนภาพแบบจำลองกระบวนการสื่อสารที่ Mcquail ประยุกต์มาจากแนวคิดของ Westley และ Maclean ดังนี้

แผนภาพที่ 1 สื่อมวลชนในฐานะเป็นตัวกลางเชื่อมโยงเหตุการณ์ หรือข้อมูลข่าวสารในสังคมกับผู้รับสารหรือสาธารณชนในสังคม

กระบวนการสื่อสารตามแนวคิดของ Westley และ Maclean ได้สะท้อนให้เห็นว่าสถาบันของสื่อเองนั้นพยายามที่จะทำให้ผู้รับสารได้รับข้อมูลข่าวสาร ภาพพจน์ และเรื่องราวประทับใจต่างๆ ซึ่งการนำเสนอเรื่องราวโดยสื่อมวลชนคำนึงถึงตามความต้องการของสาธารณชน แต่ในบางครั้งผู้รับสารก็อาจถูกชักนำให้เป็นไปตามประสงค์ของสื่อเอง (เพื่อผลตอบแทนหรือตอบสนอง

อิทธิพล) อย่างไรก็ตาม บางครั้งสื่อก็เสนอตามแรงกระตุ้นของสถาบันทางสังคมต่างๆ ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูล (Sources) หรือผู้ที่เป็นตัวตั้งตัวตี (Advocates) สนับสนุนการสื่อสาร โดยให้สื่อทำบทบาทด้วยการโฆษณา การโฆษณาชวนเชื่อ การสร้างภาพโครงการ การเผยแพร่ข่าวสาร เหล่านี้เป็นต้น จากที่ได้กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าสื่อมวลชนไม่สามารถที่จะวางตัวเป็นกลางได้อย่างแท้จริง เพราะยังจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับทางสังคม แต่สื่ออาจจะวางตัวเป็นกลางได้เมื่อนำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาเสนอให้สังคมทราบ เช่น เรื่องราวที่เกี่ยวกับอาชญากรรม ความยากจน โรคภัยไข้เจ็บ สงคราม และความขัดแย้ง ฯลฯ เป็นต้น

2. แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทของการสื่อสารเพื่อการพัฒนา

การจะนำการสื่อสารมาใช้ในการพัฒนานั้นมีปัญหาอยู่ที่การวางแผนการใช้การสื่อสารว่าจะใช้อย่างไร จึงจะทำให้เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมอย่างมากที่สุดซึ่งอาจสรุปความหมายของการวางแผนการสื่อสาร (Communication Planning) ได้ว่าเป็น “กระบวนการจัดสรรทรัพยากรการสื่อสารเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่วางไว้” คำว่าทรัพยากรการสื่อสารในที่นี้มีได้หมายความว่าเฉพาะสื่อมวลชนหรือสื่อบุคคลเท่านั้น หากรวมถึงกิจกรรมต่างๆ ที่มุ่งจะเปลี่ยนแปลงระดับความรู้หรือทักษะของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในระบบสังคมที่เกี่ยวข้องด้วย (John Middleton, 1978 อ้างถึงใน บุญทิวา นาคะตะ, การศึกษาการยอมรับรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาสุขภาพของสมาชิกรายการโทรทัศน์ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา. หน้า 15, กรุงเทพฯ 2524)

ประเด็นสำคัญที่พึงระลึกอยู่เสมอก็คือการวางแผนการสื่อสารนั้นเป็นกระบวนการและมีทฤษฎี หรือหลักเกณฑ์เป็นกรอบอ้างอิงแน่นอนมิใช่เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นอย่างเลื่อนลอย การวางแผนจะต้องมีเป้าหมายที่แน่นอนและการจัดสรรทรัพยากรการสื่อสารจะต้องคำนึงถึงเป้าหมายที่วางไว้เป็นสำคัญ ซึ่งการวางแผนการสื่อสารจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องอยู่ภายในกรอบของนโยบายการสื่อสารต่างๆ เท่านั้น นั่นคือจะต้องให้การวางแผนงานด้านการสื่อสารนั้นสอดคล้องกับนโยบายการสื่อสาร ทั้งนี้ขอบเขตของนโยบายการวางแผนคือ ผลประโยชน์ของประชาชนในชาติ ซึ่งสามารถแสดงเป็นรูปได้ดังนี้ (Ithiel de Sola Pool, “Scarcity Abundance and the Right of Communicate,” in L.S. Harms and Jim Richstach (eds), Evolving Perspectives on the Right to Communicate. (Honolulu, Hawaii : East-West Communication Institute, 1977), pp. 157-174, อ้างถึงใน บุญทิวา นาคะตะ, การศึกษาการยอมรับรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาสุขภาพของสมาชิกรายการโทรทัศน์ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา. หน้า16, กรุงเทพฯ, 2524)

เหตุนี้การสื่อสารเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่กำลังพัฒนา สื่อมวลชนจึงมีส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งนับวันโทรทัศน์จะมีบทบาทสังคมเพิ่มมากขึ้นทุกที สำหรับการพัฒนาสังคมนั้น สื่อมวลชนเป็นกำลังสำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาสังคม ซึ่งบทบาทที่สำคัญของการพัฒนาทางสังคมนั้น ได้แก่

1) การพัฒนาทางการเมือง

การปกครองโดยเฉพาะการปกครองในระบอบประชาธิปไตยถือว่ารัฐบาลต้องได้รับเลือกตั้งมาจากประชาชน เสียงของประชาชนจึงเป็นใหญ่ ซึ่งกล่าวกันโดยทั่วไปว่าเสียงของประชาชนคือเสียงสวรรค์ สื่อมวลชนจึงทำหน้าที่เป็นสื่อกลางที่ส่งข่าวสารจากรัฐบาลไปยังประชาชนและในทำนองเดียวกันก็รับความคิดเห็นจากประชาชนเสนอขึ้นไปยังรัฐบาล ทำให้รัฐบาลรับทราบความต้องการของประชาชนได้อย่างถูกต้อง

2) การพัฒนาทางการศึกษา

การพัฒนาทางการศึกษานั้นสื่อมวลชนนับว่ามีความรับผิดชอบต่อประเด็นนี้มาก เพราะตามหน้าที่ของสื่อมวลชน (Function of mass media) แล้วการให้การศึกษาเป็นหน้าที่หลักประการหนึ่งที่จะเสริมสร้างพุทธิปัญญา (Intellectual) ให้แก่สมาชิกของสังคมให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อโทรทัศน์ ซึ่งในการพิจารณาถึงเรื่องอิทธิพลของโทรทัศน์เราต้องจำไว้เสมอว่าโทรทัศน์มีผลต่อการศึกษาทั้งนั้น¹ ไม่ว่าจะรายการอะไรก็ตามที่มาถึงประชาชนคนดูจะต้องมีผลในทางเปลี่ยนทัศนคติผู้ดูหรือไม่ก็สร้างความฝันหรือให้ความรู้ทักษะใหม่ๆ หรือบางทีก็ให้ผลหลายๆ ด้านพร้อมกัน

การใช้โทรทัศน์เพื่อการศึกษานั้นในประเทศที่เจริญแล้วนิยมกันมาก เพราะได้ประโยชน์แก่ผู้ชมเพื่อนำไปประกอบได้ บางแห่งก็ใช้สอนในบทเรียนด้วย ประเทศฝรั่งเศสมีสถานีโทรทัศน์เพื่อการศึกษาโดยเฉพาะเรียกว่า RTS (Office de la Radio Television Scholaire) ซึ่งเป็นสถานที่สอนบทเรียนทางโทรทัศน์ ส่วนประเทศอังกฤษก็มีสถานีโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเรียก ETV (Educational Television) ซึ่งเป็นสถานีที่จัดเพื่อการศึกษา ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้โทรทัศน์เพื่อการศึกษาว่า Instructional Television ซึ่งมีหน้าที่ทางด้านสอนบทเรียนและรับผิดชอบ โดยเฉพาะ

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในการพัฒนาเศรษฐกิจมีมากมาย สื่อมวลชนจะให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตใหม่ๆ ตลอดจนลู่ทางของอาชีพต่างๆ ทำให้คนสามารถปรับตนเองให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ ในปัจจุบันสื่อมวลชนจึงมีรายได้จากการให้บริการทางธุรกิจการค้าประมาณ 60% ของรายรับ

---

¹นิโคลัส เบ็นเน็ต, โทรทัศน์สื่อสำหรับมิชฌาศึกษาหรือ เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่องบทบาทสื่อมวลชนเพื่อการศึกษา 19-21 กรกฎาคม 2516 (แผนกอิสระวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), หน้า 4.

3) การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ

ทั้งหมด จากปัญหาที่ผ่านมาสื่อมวลชนจะทำหน้าที่เฉพาะในราคาสินค้าแต่ไม่ได้มุ่งสร้างการประชาสัมพันธ์ในวงการธุรกิจ ทั้งนี้เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องของการโฆษณา ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากว่าธุรกิจการค้าที่มุ่งผลของธุรกิจการค้ามากกว่าเพื่อสังคม งานในด้านประชาสัมพันธ์ของธุรกิจการค้าจึงไม่แพร่หลาย และที่เป็นอยู่จึงเป็นไปในลักษณะของการโฆษณามากกว่าการประชาสัมพันธ์

สื่อมวลชนมีหน้าที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจโดยตรง ราคาสินค้าพืชผลทางการเกษตรหรือเกี่ยวกับหุ้นของตลาดการค้า สื่อมวลชนสามารถนำเสนออย่างรวดเร็วและยังประเทศที่มีการประกอบอาชีพทางอุตสาหกรรมและการค้าเป็นหลัก สื่อมวลชนย่อมมีความสำคัญเป็นเงาตามตัว การตอบสนองของสื่อมวลชนในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจนี้จึงนับว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งในสังคมที่พัฒนาในด้านอุตสาหกรรมที่เป็นปัจจัยหลักของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

4) การพัฒนาทางด้านสังคม

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในการพัฒนาสังคมนั้น ถ้าพิจารณาแล้วจะเห็นว่าสังคมมีความเปลี่ยนแปลง (Dynamic) อยู่เสมอ สังคมไทยก็กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านค่านิยม พฤติกรรมทางสังคม ตลอดจนโครงสร้างของอำนาจ และโครงสร้างทางสังคม ซึ่งถือได้ว่าสังคมของไทยกำลังเปลี่ยนจากสังคมประเพณีนิยมไปสู่สังคมใหม่ จากสังคมชนบท (Rural Society) ไปสู่สังคมเมือง (Urban Society) มากขึ้นจากสังคมแบบดั้งเดิมไปสู่สังคมเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ในบรรยากาศของความเปลี่ยนแปลง สื่อมวลชนจะสามารถช่วยสื่อความหมายในทิศทางที่เปลี่ยนแปลงของสังคม ช่วยประสานสังคมระหว่างคนในระดับต่างๆ ให้เข้าใจถึงปรากฏการณ์ของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอันเนื่องมาจากหลายสาเหตุ เช่น ความเจริญทางเทคนิควิทยาการสื่อสารโทรคมนาคม การเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อิทธิพลทางวัฒนธรรมของสังคมตะวันตกที่ล้นไหลเข้ามา รูปแบบของข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ตลอดจนความผันผวนทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศ ในรูปแบบของความเกี่ยวพันกันอย่างเป็นลูกโซ่

บทบาทที่สำคัญประการหนึ่งของสื่อมวลชนเกี่ยวกับการพัฒนาทางสังคมก็คือ “ความพยายามในการสร้างค่านิยมใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับสมัยปัจจุบันขึ้นในหมู่ประชาชน เช่น ค่านิยมแห่งความยุติธรรมทางสังคม และค่านิยมแห่งความรับผิดชอบและวินัยทางสังคม” ซึ่งค่านิยมทั้งสองชนิดนี้จะช่วยทำให้สังคมเกิดความสมานฉันท์และสงบสุข ส่วนค่านิยมแห่งความรับผิดชอบและวินัยทางสังคมหากมีมากในประชาชนก็จะมีผลทำให้การทำลายทรัพย์สินส่วนรวมของชาติทั้ง

ทรัพย์สินส่วนรวมและทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ มีน้อยลง ซึ่งบทบาทในการที่จะนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลแห่งการยกระดับการพัฒนาดังกล่าว แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ

1) ระดับบุคคล ได้แก่ การให้ข่าวสาร ข้อคิด วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการปรับปรุงบุคลิกภาพ เพื่อให้เป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งทางงานและสังคม เป็นต้น

2) ระดับกลุ่ม ได้แก่ การให้ข่าวสาร ข้อคิด วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่ถูกต้อง การทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้มีพลังในการแก้ปัญหา หรือและการบริหารจัดการต่อรอง เป็นต้น

3) ระดับชุมชน ได้แก่ การให้ข่าวสาร ข้อคิด วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการอบรม การพัฒนาชุมชนที่รัฐและราษฎรกำลังเร่งพัฒนา เป็นต้น

4) ระดับชาติ ได้แก่ การให้ข่าวสาร ข้อคิด และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และการศึกษา

3. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองที่ยั่งยืน (Personnel Sustainable Development)

แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนในภาพรวมคือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ต่างดำเนินการอย่างเป็นองค์รวมเพื่อสร้างสมดุลให้เกิดขึ้นทั้ง 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านสังคม มิติด้านเศรษฐกิจ และมิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาสังคม หรือพัฒนาเศรษฐกิจ หรือแม้แต่สิ่งแวดล้อม มีองค์ประกอบที่สำคัญที่จะเป็นตัวผลักดันและขับเคลื่อนความสำเร็จนั้นได้ก็คือ คน เพราะคนถือว่าองค์ประกอบของทุกส่วนกิจกรรมการพัฒนา และแม้ว่าคนจะเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดก็จริงก็ถือว่าเป็นหน่วยที่สำคัญที่สุด ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ระบุถึงสาระสำคัญเกี่ยวกับด้านการพัฒนาคนไว้คือ

แนวทางการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (2545-2549) จะต้องมุ่งเน้นให้ “คน” เกิดการพัฒนาโดยการสร้างโอกาสทางสังคมให้สังคมในองค์รวมเป็น สังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge Base Society) เพราะเชื่อว่าการเรียนรู้จะช่วยสร้างให้ทุกคนคิดเป็น ทำเป็น มีเหตุผล พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้จะทำให้คนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถลงทุนทางปัญญา เพื่อเสริมสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างรู้ทันโลก และสามารถรักษาต่อขอดีภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม ควบคู่กับการสืบสาร

ประเพณีวัฒนธรรมและศาสนา ซึ่งหากคนได้เรียนรู้ถึงเรื่องของการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ เหล่านี้แล้วก็จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และด้วยศักยภาพที่เพิ่มขึ้น ก็จะสามารถรับผิดชอบตนเองและผู้อื่น ได้ซึ่งก็จะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในระดับสังคมต่อไป

ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของการพัฒนาตนเอง ของสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนที่ได้ให้นิยามเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองเสนอไว้ดังนี้

การพัฒนาตนเอง หมายถึง การพัฒนาด้วยตนเอง หรือการสนใจตนเองในการสร้างอุปนิสัยที่ดีเข้าทดแทนอุปนิสัยที่ไม่ดี ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและประโยชน์ในการอยู่ภายในสังคมได้อย่างสงบสุข ได้แก่ 1) การพัฒนาบุคลิกภาพ, 2) การพัฒนาทางด้านอารมณ์, 3) การพัฒนาด้านสติปัญญา, และ 4) การพัฒนาด้านการเข้าสังคม

ดังนั้นแนวคิดของการพัฒนาสังคมที่จะทำให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ก็คือ การพัฒนาคนและสังคมให้เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล โดยจะต้องพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ให้มีความรู้ มีสมรรถนะและมีผลิตภาพสูงขึ้น สามารถปรับตัวได้ทันการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี มีทักษะในการนำความรู้และข้อมูลต่างๆ มาวิเคราะห์และเลือกใช้ในการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมและรู้เท่าทัน มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีพฤติกรรมการผลิต การออม และการบริโภคที่เหมาะสม

4. แนวความคิดเกี่ยวกับการจำแนกประเภท, รูปแบบและเนื้อหารายการโทรทัศน์

การจำแนกประเภทของรายการ โทรทัศน์มีหลายแนวคิด ดังนี้

ประเภทของรายการโทรทัศน์

1. รายการข่าวสาร

เป็นรายการที่เสนอเหตุการณ์อย่างตรงไปตรงมา ตามที่เกิดขึ้นจริงเพื่อให้ผู้ชมได้ทราบข่าวคราวความเคลื่อนไหวต่างๆ ทั้งที่เป็นข่าวที่เพิ่งเกิดขึ้นหรือข่าวที่ได้เสนอไปแล้วแต่นำมาเสนอเพิ่มเติมเพื่อให้ทราบถึงความเป็นไปของเหตุการณ์

2. รายการความรู้และการศึกษา

เป็นรายการที่มุ่งจะให้ผู้ชมได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อาทิ สารคดีนำเที่ยว สถานที่ต่างๆ รายการแนะนำการปฏิบัติตนให้มีสุขภาพดี รายการทำอาหาร เป็นต้น รวมถึงรายการที่สอนเนื้อหาสาระที่เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษา เช่น รายการเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

3. รายการโน้มน้าวและชักจูงใจ

เป็นรายการที่มุ่งเปลี่ยนแปลงทัศนคติและค่านิยมของผู้ชมให้เห็นด้วย คล้อยตาม หรือให้รู้สึกชอบ ไม่ชอบประเด็นใดประเด็นหนึ่ง มักอยู่ในรูปของรายการวิจารณ์ข่าว วิเคราะห์ข่าวที่จัดเป็นบทความ บทบรรณาธิการ หรือการอภิปรายให้เห็นข้อดีข้อเสียของเรื่องๆ หนึ่ง

4. รายการบันเทิง

เป็นรายการที่มุ่งให้เกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน ทำลายหรือลดความเครียด ซึ่งอาจเป็นรายการบันเทิงที่มีสาระสูง เช่น รายการสารคดีบางเรื่องเกี่ยวกับชีวิตสัตว์หรือการเดินทางไปตามแหล่งสถานที่ทางประวัติศาสตร์สำคัญของโลก ซึ่งผู้ชมจะได้รับความรู้และความเพลิดเพลินกับภาพและเรื่องราวที่น่าเสนอ หรือเป็นรายการบันเทิงที่มีสาระไม่มาก แต่มุ่งคลายความกังวลและความเครียดให้กับผู้ชม ซึ่งรายการบันเทิงทางโทรทัศน์ในปัจจุบันถือเป็นรายการที่มีสัดส่วนของการออกอากาศสูงที่สุดกว่ารายการออกอากาศประเภทอื่นๆ

5. รายการโฆษณาประชาสัมพันธ์

เป็นรายการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอข้อมูลคุณภาพ คุณสมบัติที่ดีของสินค้าและบริการต่างๆ อย่างถูกต้อง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ชมรายการคล้อยตาม ซึ่งรายการโฆษณากับรายการประชาสัมพันธ์จะแตกต่างกันตรงที่รายการ โฆษณาจะมุ่งโน้มน้าวใจผู้ชมให้เกิดความนิยมชมชอบในสิ่งที่โฆษณา แต่รายการประชาสัมพันธ์มุ่งสร้างความเข้าใจอันดีให้เกิดขึ้นระหว่างผู้ชมและหน่วยงานที่ขายผลิตภัณฑ์และบริการ ซึ่งในแง่ของหน่วยงานราชการก็ถือว่ามิใช่บริการที่ต้องให้กับประชาชนเช่นกัน จึงมักทำรายการประชาสัมพันธ์ โดยรายการโฆษณามักจะมีขนาดความ

ยาวประมาณ 10, 30, และ 60 วินาที เรียกว่า “สปอตโฆษณา” ซึ่งมักนำเสนอด้วยภาพและเทคนิคขั้นสูงเพื่อให้มีอำนาจโน้มน้าวใจสูง ส่วนรายการเพื่อประชาสัมพันธ์อาจมีความยาวตั้งแต่ 1-30 นาที ซึ่งบางครั้งอาจแยกรายการประชาสัมพันธ์ออกจากรายการให้ความรู้ได้ยาก อย่างไรก็ตาม หากมีการระบุว่า “สนับสนุนโดย.....” ก็จะถือว่าเป็นรายการประชาสัมพันธ์

บางครั้งรายการวิทยุโทรทัศน์รายการเดียวอาจจำแนกเป็นหลายประเภทขึ้นอยู่กับผลที่เกิดขึ้นต่อผู้ชม เช่น รายการบันเทิงอาจเป็นรายการความรู้ อาทิ รายการชีวิตบางเรื่องอาจให้แง่คิดในการแก้ปัญหาและการดำรงชีวิต และรายการบันเทิงอาจเป็นรายการโฆษณาหากสิ่งบันเทิงที่นำเสนอ นั้นมุ่งจะให้ผู้ชมชื่นชอบและสนับสนุนซื้อหาสินค้าและบริการเหล่านั้น เช่น รายการดนตรีที่มีลักษณะเป็นรายการบันเทิงแต่ที่จริงอาจถือเป็นรายการโฆษณาเพลงนั้นๆ หรือศิลปินผู้นั้น โดยมีค่าเพลงเป็นผู้สนับสนุนรายการอยู่ (ชัยรงค์ พรหมวงศ์ และ นิยม ทางแดง, 2528 : 728) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า รายการหนึ่งๆ จะถูกจัดว่าเป็นประเภทใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ผลิตรายการ ผู้สนับสนุนรายการและผลที่เกิดขึ้นต่อผู้รับชมรายการนั่นเอง

รูปแบบรายการโทรทัศน์

รูปแบบรายการโทรทัศน์ในปัจจุบันสามารถแบ่งได้ 13 รูปแบบ ดังนี้ (ชัยรงค์ พรหมวงศ์ และ อาชญญา สิริยานนท์, 2534)

1. รูปแบบพูดคุย (Straight Talk)

รายการรูปแบบพูดคุยนี้เป็นรายการที่มีผู้ดำเนินรายการหรือพิธีกรทำหน้าที่พูดคุยกับผู้ชมเพียงหนึ่งคน (Monologue) ส่วนมากจะมีภาพประกอบเพื่อมิให้เห็นหน้าผู้พูดตลอดเวลา รายการรูปแบบพูดคุยนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความสามารถในด้านศิลปะการพูดและนำเสนอเนื้อหาสาระ รวมไปถึงบุคลิกภาพของตัวผู้ดำเนินรายการหรือพิธีกรเป็นหลัก การจะทำให้รายการน่าสนใจควรใช้เวลาในการเกริ่นเรื่องให้น้อยที่สุดและเข้าสู่เรื่องที่ต้องการนำเสนอโดยเร็วและตรงประเด็น เพื่อดึงผู้ชมไว้กับรายการตลอดเวลา (Hodapp, 1953)

นอกจากนี้ผู้ดำเนินรายการควรใช้อุปกรณ์ต่างๆ ช่วยในการนำเสนอ เช่น การแทรกภาพการ

ตัดเข้าสู่ภาพที่ถ่ายทำมาก่อนจากที่อื่น การถ่ายทำนอกสถานที่ซึ่งช่วยเพิ่มความหลากหลายให้แก่รายการ ลักษณะเด่นของรูปแบบรายการประเภทนี้คือ การให้ข้อมูลเรื่องใดเรื่องหนึ่งในลักษณะที่กระชับและน่าเชื่อถือ ส่วนใหญ่จะใช้ในรายการที่มีเวลาออกอากาศสั้นๆ

2. รูปแบบสนทนา (Dialogue)

รูปแบบสนทนาเป็นรายการโทรทัศน์ที่มีคนมาพูดคุยกัน 2-3 คน แต่ละคนจะทำหน้าที่เท่าๆ กันคือ เป็นทั้งผู้ถามและผู้ตอบ มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็น รูปแบบสนทนามีความแตกต่างจากรูปแบบอภิปรายตรงที่หัวข้อหรือประเด็นที่เลือกมาสนทนาจะต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้สนทนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลความรู้ หาข้อตกลงร่วมกันและกระตุ้นความสนใจของผู้ชม

3. รูปแบบอภิปราย (Discussion)

รูปแบบอภิปรายเป็นรายการโทรทัศน์ที่มีผู้ดำเนินการอภิปรายหรือประธาน 1 คนป้อนประเด็นหรือคำถามให้ผู้ร่วมอภิปรายตั้งแต่ 2-4 คน ผลักกันแสดงความคิดเห็นของตนเองต่อประเด็นหรือคำถามต่างๆ โดยอาจพูดเสริมหรือแย้งคนที่พูดก่อนก็ได้ รายการที่ใช้รูปแบบนี้เช่น รายการสนทนาปัญหาบ้านเมือง

4. รูปแบบบรรยาย (Narration)

รูปแบบบรรยายเป็นรูปแบบรายการโทรทัศน์ที่ใช้การบรรยายประกอบภาพล้วนๆ จะไม่มีการสัมภาษณ์ผู้ร่วมรายการหรือมีบทสัมภาษณ์อื่นๆ มาเสริมในรายการ และจะไม่เห็นตัวผู้บรรยายตั้งแต่เปิดจนกระทั่งจบรายการ หรืออาจเห็นตัวผู้บรรยายบ้างแต่ไม่ใช่ตลอดทั้งรายการ ภาพที่นำเสนอ ก็จะเป็นภาพที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่บรรยายนั่นเอง

5. รูปแบบสัมภาษณ์ (Interview)

รูปแบบสัมภาษณ์เป็นรูปแบบรายการโทรทัศน์ที่มีผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ หรือวิทยากรมาสนทนากัน โดยให้ผู้ดำเนินรายการสัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เล่าให้ฟัง การสัมภาษณ์สามารถแบ่งออกเป็น 4 ชนิดด้วยกัน คือ (Ewbank and Lawton, 1952)

5.1) Plain Folk Interview คือ การสัมภาษณ์ประชาชนทั่วไป เพื่อให้ประชาชน แสดงความคิดเห็น เช่น การสัมภาษณ์ตามท้องถนน โดยผู้สัมภาษณ์จะเลือกผู้ถูกสัมภาษณ์ จากการสุ่มตัวอย่าง

5.2) Persuasive Interview คือ การสัมภาษณ์เพื่อโน้มน้าวชักจูง มักใช้เพื่อ สนับสนุนรายการหรือเหตุการณ์ที่กำลังนำเสนออยู่ โดยการสัมภาษณ์บุคคลที่มี ชื่อเสียง เช่น คารานักแสดง นักร้อง เพื่อให้ทำรายการน่าสนใจ แต่ถ้าหัวข้อ นั้นนำมาซึ่งความขัดแย้ง การสัมภาษณ์ก็จะมีทั้งแง่บวกและแง่ลบ

5.3) Personality Interview คือ การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ เป็นการสัมภาษณ์ ในกรณีที่ไม่สามารถพบปะพูดคุยกับบุคคลนั้นโดยตรงได้ เนื้อหาในการ สัมภาษณ์จึงมักเป็นเรื่องส่วนตัวของผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการ สัมภาษณ์แบบนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ชนิด ดังนี้

- การสัมภาษณ์เพื่อตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับบุคคลสำคัญที่ เป็นข่าวอยู่ในขณะนั้น
- การสัมภาษณ์เพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้สาธารณชนรับทราบ เช่น กับตันทีมฟุตบอลตอบคำถามเกี่ยวกับเกมการแข่งขันในวันพุงนี้

5.4) Authority Interview คือ การสัมภาษณ์ผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญ เป็นการ สัมภาษณ์ผู้ที่มีความรู้ในหัวข้อที่จะสัมภาษณ์เป็นอย่างดี เพื่อกระตุ้นความสนใจ ให้ข้อมูลและความคิดเห็น ตลอดจนการถกเถียงถึงข้อดีข้อเสียของแนวทางใน การแก้ไขปัญหาจากหัวข้อที่สัมภาษณ์ให้ประชาชนรับทราบ การสัมภาษณ์ชนิด นี้จึงพบมากในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบริการสาธารณะประโยชน์

6. รูปแบบรายการเกมหรือรายการตอบปัญหา (Game or Quiz Show)

รายการรูปแบบเกมหรือการตอบปัญหาเป็นการจัดให้มีการแข่งขันระหว่างคนหรือกลุ่มคน ที่มาร่วมรายการด้วยการเล่นเกมหรือตอบปัญหา ฝ่ายชนะก็จะได้รับรางวัลใหญ่ไป ฝ่ายใดแพ้ก็จะได้รับ รางวัลปลอบใจไป สำหรับในประเทศไทยอังกฤษได้มีการจำแนกรูปแบบการแข่งขันออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ (อรนุช สุคประเสริฐ, 2538)

1. Game of Chance เป็นเกมการแข่งขันที่อาศัยโชคและดวงเป็นหลัก ผู้แข่งขันจึงไม่จำเป็นต้องใช้ทักษะมากมายอะไรนัก
2. Game of Skill เป็นเกมการแข่งขันที่ต้องใช้ทักษะ ไหวพริบ ปฏิภาณ ความคล่องแคล่วและความชำนาญ
3. Game of General Knowledge เป็นเกมที่ผู้แข่งขันจะต้องแข่งขันกันทางด้านสติปัญญา ส่วนใหญ่เป็นการแข่งขันตอบปัญหาความรู้ทั่วไปหรือความรู้ทางวิชาการ

7. รูปแบบสารคดี (Documentary)

รูปแบบสารคดีใช้ในรายการที่เสนอเนื้อหาสาระด้วยภาพและเสียงบรรยายตลอดรายการโดยไม่มีพิธีกร ผู้ดำเนินรายการหรือผู้คนมาพูดคุยกัน ซึ่งโดยทั่วไปรายการสารคดี สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) สารคดีเต็มรูปแบบ (Documentary)

จะเป็นการดำเนินรายการด้วยภาพตลอด อาจมีการถามความเห็นของผู้เกี่ยวข้องบ้างแต่สั้น ไม่เกินครึ่งละ 1 นาที อาจจะถามความเห็นจากคนเดียวกันได้หลายครั้งหรืออาจถามหลายคนก็ได้ แต่รายการส่วนใหญ่จะเสนอภาพที่เป็นกระบวนการหรือเรื่องราวตามธรรมชาติโดยไม่มีผู้ดำเนินรายการ

2) กึ่งสารคดีกึ่งพูดคุยคนเดียว (Semi-documentary)

เป็นรายการที่มีผู้ดำเนินรายการทำหน้าที่เดินเรื่องพูดคุยกับผู้ชม และให้เสียงบรรยายตลอดรายการ โดยมีผู้ดำเนินรายการ ปรากฏตัวตอนต้น ตอนกลาง (เท่าที่จำเป็น) และตอนสรุปรายการ นอกนั้นเป็นภาพแสดงเรื่องราวหรือกระบวนการตามธรรมชาติ อาจมีตัวแทนไปสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเข้ามาแทรกเพื่อเสริมความคิดเห็นได้ ผู้ดำเนินรายการอาจพูดในสตูดิโอหรือพูดนอกสถานที่เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศในรายการได้เช่นกัน

8. รูปแบบละคร (Drama)

รายการละครเป็นรายการที่เสนอเรื่องราวต่างๆ ด้วยการจำลองสถานการณ์เป็นละคร มีการกำหนดนักแสดง จัดสร้างฉาก แต่งตัวและแต่งหน้าให้สมจริงสมจังและใช้เทคนิคการละครเพื่อ

เสนอเรื่องราวให้เหมือนจริงมากที่สุด ใช้ได้ทั้งรายการบันเทิงและรายการเพื่อการศึกษา ละครโทรทัศน์จะอยู่ในรูปของชุดต่อเนื่องที่เรียกว่า “Series” หรือชุดที่ไม่ต่อเนื่องภายใต้เรื่องเดียวกัน ซึ่งแต่ละตอนมีเรื่องราวไม่เหมือนกันก็ได้

ในด้านการศึกษา ละครโทรทัศน์ถูกนำมาจำลองสถานการณ์ชีวิตของคนในสังคมเพื่อเสนอความรู้ในเชิงจิตวิทยา สังคมวิทยา อาชญากรรม ประวัติศาสตร์ การเมืองการปกครอง ฯลฯ โดยให้ตัวละครนำเรื่องพูดคุยและให้ข้อคิด ผู้ชมก็จะเรียนรู้จากคำพูดหรือเรื่องราวที่ตัวละครเสนอ ขณะเดียวกันก็ให้ความบันเทิงไปด้วย ผู้ชมส่วนมากไม่รู้ตัวว่าได้รับความรู้จากรายการเหล่านี้เพราะคิดว่าเป็นรายการบันเทิงเพียงอย่างเดียว

9. รูปแบบสารละคร (Docu-drama)

รูปแบบสารละครเป็นรายการที่ผสมผสานรูปแบบสารคดีกับรูปแบบละคร หรือการนำละครมาประกอบรายการที่เสนอสาระบางส่วน มิใช่เสนอเป็นละครทั้งรายการ ทั้งนี้ต้องมีผู้ดำเนินรายการทำหน้าที่สรุป อธิบาย หรือขยายสาระที่ดูจากส่วนที่เป็นละครเสมอ เป็นการให้การศึกษา ความรู้และแนวคิดในเรื่องที่เสนอ เช่น ด้านนิติศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ทั้งนี้ต้องมีผู้ดำเนินรายการสรุปการอภิปรายหรือขยายสาระที่ดูจากส่วนที่เป็นละครเสมอ โดยการนำเสนอละครในรายการที่มุ่งให้สาระมี 4 แนว คือ 1) นำเรื่อง 2) เป็นตัวอย่าง 3) ขยายประเด็น หรือแนวคิด 4) สรุปประเด็น

- 1) ละครที่ใช้นำเรื่องมักเป็นละครที่เก็บประเด็นสำคัญต่างๆ ไว้เพื่อจะให้ผู้ดำเนินรายการยกมาใช้อธิบายในตอนหลัง เช่น ละครนำประเด็นทางกฎหมาย
- 2) ละครที่เป็นตัวอย่าง จะเป็นการนำละครมาแสดงเป็นตัวอย่างของเรื่องที่ได้เสนอไปแล้วหรือกำลังจะนำเสนอต่อไป
- 3) ละครขยายประเด็น เป็นการนำละครมาเสนอให้เป็นประเด็นบางอย่างที่จะทำได้ดี และมีความชัดเจนมากกว่าการพูดให้ฟังเฉยๆ
- 4) ละครสรุปประเด็น เป็นการนำละครมาสรุปเรื่องราวที่ได้มีการพูดถึงไปแล้ว

การเสนอสาระด้วยละครมีประโยชน์มากในรายการให้ความรู้และให้การศึกษา เพราะจะทำให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจและรู้สึกเพลิดเพลินได้ดีกว่ารายการสนทนาหรือการพูดบรรยายให้ฟังเพียงอย่างเดียว

10. รูปแบบสาธิตและทดลอง (Demonstration and Experiment)

รายการโทรทัศน์ที่ใช้รูปแบบสาธิตและทดลองเป็นรายการที่เสนอ "วิธีทำ" สิ่งหนึ่งสิ่งใด เพื่อให้ผู้ชมได้แนวทางที่จะนำไปใช้จริง เช่น รายการสอนทำอาหาร รายการเลี้ยงสัตว์ รายการประดิษฐ์งานฝีมือ เป็นต้น

11. รูปแบบเพลงและดนตรี (Musical Show)

รายการเพลงและดนตรีเป็นรายการที่นำเสนอการบรรเลงดนตรี ซึ่งในรายการที่ใช้เพลงมีอยู่ 3 รูปแบบ ได้แก่

1. แบบที่มีวงดนตรีและนักร้องมาแสดงในสตูดิโอ
2. แบบที่ให้นักร้องมาร้องในสตูดิโอควบคู่ไปกับเสียงดนตรีที่ได้มีการบันทึกเทปรายการไว้ก่อนแล้ว
3. แบบที่ให้นักร้องและวงดนตรีมาเล่นและร้องในสตูดิโอ แต่ใช้เสียงที่เปิดจากเทปหรือแผ่นเสียงแทนแทนการเล่นและร้องจริง (Lip-sync)

12. รูปแบบนิตยสารทางอากาศ (Magazine)

รูปแบบนิตยสารหมายถึง รายการโทรทัศน์ที่เสนอหลายประเด็น หลายรส และหลายรูปแบบในรายการเดียวกันโดยใส่ไว้เป็นชุดๆ เรียกว่าเป็นรายการที่มีความหลากหลายทั้งรูปแบบ สาระ ตลอดจนวิธีการนำเสนอเช่นเดียวกับหนังสือ "นิตยสาร" ซึ่งมีหลายเรื่องหลายรสในเล่มเดียวกัน ตามปกติจะมีพิธีกรทำหน้าที่เชื่อมโยงเป็นตอนๆ ไป ลักษณะของรายการนิตยสารสามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้ (ป मुख สุภสาร, จันรรค์ อัยฎามงคล และพิไลวรรณ ปุกหุด, 2533)

1. รายการนิตยสารที่เน้นความรู้ ความรู้ในที่นี้หมายถึง ความรู้ทั่วไปที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์แก่ผู้ชม ซึ่งความรู้ที่นำเสนออาจแทรกอยู่ในความบันเทิงก็ได้

(ความบันเทิงที่นี้หมายถึง ความรื่นเริง ชวนติดตาม ความน่าสนใจของการนำเสนอ เทคนิคการถ่ายทำและการตัดต่อภาพ รวมทั้งเสียงประกอบที่ดี)

2. รายการนิคยสารที่เน้นความบันเทิง ความบันเทิงนี้รวมถึงเพลง ละคร ตลก การแสดงประกอบเพลง เป็นต้น โดยส่วนที่เป็นความรู้จะมีอยู่น้อยมากเมื่อเทียบกับความบันเทิง
3. รายการนิคยสารที่เน้นทั้งความรู้และความบันเทิง คือ เนื้อหาสาระของรายการมีสัดส่วนของความรู้และความบันเทิงใกล้เคียงกัน

13. รูปแบบการถ่ายทอดสด (Live)

เป็นการที่ถ่ายทอดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เช่น กีฬา งานมหกรรมหรืองานราชพิธีต่างๆ รายการถ่ายทอดสดมักจะเริ่มรายการจากก่อนเริ่มพิธีหรือเหตุการณ์ โดยมีผู้บรรยายเหตุการณ์เสนอเรื่องราวต่างๆ เมื่อเริ่มเหตุการณ์ก็จะนำเสนอเรื่องราวที่เกิดขึ้นตามลำดับก่อน โดยมีผู้บรรยายคอยพูดเชื่อมเหตุการณ์ให้ผู้ชมได้ทราบความเป็นไป โดยเฉพาะการเชื่อมในขณะที่ภาพที่ถ่ายทอดไม่มีเสียงประกอบ เพื่อมิให้เกิดความงึบงึนในจอโทรทัศน์

5. ทฤษฎีการกำหนดวาระ (Agenda-setting Theory)

แนวความคิดเกี่ยวกับการกำหนดวาระ (Agenda Setting) นี้เป็นแนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดวาระของข่าวสาร กล่าวคือ สื่อมวลชนจะเป็นผู้กำหนด (Set) วาระหรือประเด็น (Agenda) ที่เกี่ยวกับปัญหาหรือเรื่องราวต่างๆ โดยมีประชาชนผู้ที่จะเปรียบเสมือนผู้เข้าร่วมอยู่ในกระบวนการนำเสนอ นั้นเพื่อที่จะรับทราบหรือเข้าใจเฉพาะปัญหาหรือประเด็นต่างๆ ตามที่ได้กำหนดเอาไว้ซึ่งผลที่เกิดขึ้นก็คือ ประชาชนจะคิดหรือปฏิบัติตามวาระที่สื่อมวลชนเป็นผู้กำหนด

แนวความคิดเกี่ยวกับการกำหนดประเด็นหรือวาระ นี้เป็นแนวความคิดของ McCombs และ Shaw ในปี 1972 แต่มีนักวิชาการบางท่านยืนยันว่า แนวความคิดเรื่องการกำหนดวาระนี้ Lippman ได้ค้นพบมาก่อนหน้านี้ในราวปี 1922 โดย Lippman ได้กล่าวถึงว่าสื่อมวลชนมีบทบาท

ในการสร้างภาพต่างๆ ในหัวสมองของคนเรา ซึ่งคล้ายกับแนวความคิดเรื่องหน้าที่ของสื่อมวลชนที่เกี่ยวกับการกำหนดประเด็นหรือวาระของ McCombs และ Shaw (พีระ จิระ โสภณ 2530: 662)

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้สร้างแบบจำลองของการกำหนดวาระข่าวสารซึ่งเน้นประสิทธิผลของสื่อมวลชนในการเป็นตัวกลางในการให้ข่าวสารมากกว่าการมุ่งในด้านการชักจูงใจ โดยแบบจำลองแรก (รูปที่ 1) เป็นแบบจำลองที่แสดงให้เห็นว่าเรื่องที่สื่อมวลชนให้ความสนใจมากที่สุดจะถูกรับรู้ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด (McCombs and Shaw อ้างถึงใน สวนิต ขมาภัย และระวีวรรณ ประกอบผล 2528: 122)

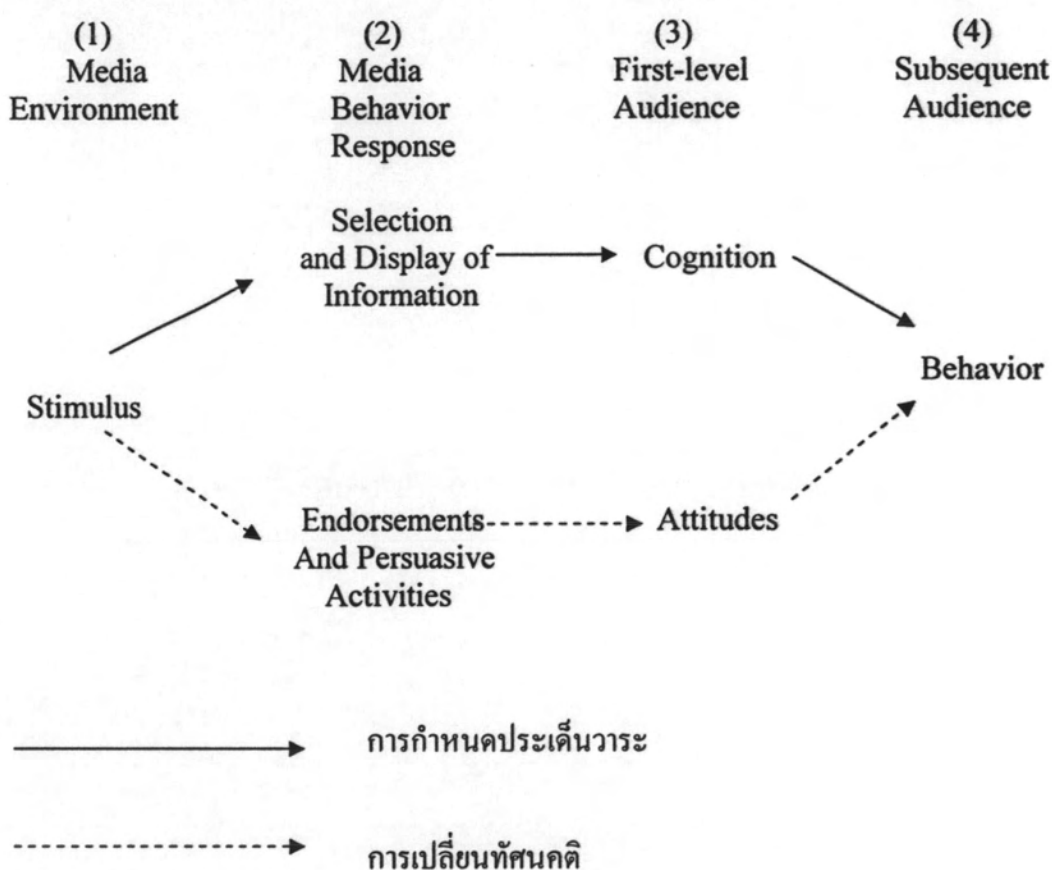
แผนภาพที่ 2 แบบจำลองการกำหนดประเด็นวาระ ของ McCombs และ Shaw

ประเด็นปัญหา	การให้ความสนใจของสื่อมวลชนต่างๆ กัน	การรับรู้อย่างที่ตามมาของสาธารณชนต่อประเด็นเหล่านั้น
X_1	<input type="text"/>	X_1
X_2	<input type="text"/>	X_1
X_3	<input type="text"/>	X_1
X_4	<input type="text"/>	X_1
X_5	<input type="text"/>	X_1
X_6	<input type="text"/>	X_1

จากแบบจำลองการกำหนดเรื่องพิจารณาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าสื่อมวลชนจะทำหน้าที่เป็นผู้เสนอเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมให้ผู้รับได้พิจารณาว่า อะไรเป็นเรื่องที่ควรจะให้ความสนใจ

สนใจในขณะนั้น ซึ่ง พิระ จิระโสภณ (2530: 663-664) ได้แสดงความคิดเห็นว่าลักษณะของผลการสื่อสารมวลชนตามแนวความคิดนี้ แสดงให้เห็นว่าสื่อสารมวลชนมีผลโดยตรงกับผู้รับสาร แต่เป็นผลระยะยาวไม่เกิดขึ้นโดยทันที นอกจากนี้ยังเป็นผลในด้านความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดเห็น ไม่ใช่ผลทางด้านทัศนคติ หรือพฤติกรรม และเป็นผลในด้านความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดเห็น ไม่ใช่ผลทางด้านทัศนคติ หรือพฤติกรรม และเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการสั่งสมระยะยาว ซึ่งในเรื่องนี้ Becker, McCombs และ McLeod (1975: 39) ได้เสนอแบบจำลองเปรียบเทียบให้เห็นข้อคล้ายคลึงและแตกต่างระหว่างการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (attitude change และการกำหนดประเด็นวาระ (agenda setting) ดังรูปที่ 2

แผนภาพที่ 3 แบบจำลองแสดงข้อคล้ายคลึงและแตกต่างระหว่างการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและการกำหนดประเด็นวาระ

จากแบบจำลองดังกล่าว Becker, McCombs และ McLeod (1975: 39-40) ได้อธิบายให้เห็นความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวแปรต่างๆ ตามแนวการศึกษา การกำหนดเรื่องพิจารณา และการเปลี่ยนทัศนคติ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมของสื่อมวลชน (media environment) จะเป็นตัวเร้าหรือสาเหตุให้เกิดพฤติกรรมของสื่อมวลชน (media behavior)
2. พฤติกรรมของสื่อมวลชน (media behavior) หมายถึง การเลือกและเสนอข่าวสาร หรือวิธีการโน้มน้าวใจแล้วแต่กรณี ซึ่งจะก่อให้เกิดการตอบสนองจากมวลชนกลุ่มเป้าหมาย (audience response)
3. การตอบสนองจากมวลชนกลุ่มเป้าหมาย (audience response) ในขั้นแรกจะปรากฏในรูปของการพัฒนา หรือเปลี่ยนแปลงความคิด (cognition) และทัศนคติ (attitude) และหลังจากนั้นจะมีการตอบสนอง (response)
4. การตอบสนอง (response) ได้แก่ การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมต่างๆ ในด้านการกำหนดประเด็นวาระ จะเห็นว่าการตอบสนองของมวลชนกลุ่มเป้าหมายในระดับแรกหรือผลตอบสนองในระยะสั้นจะเป็นรูปของความคิด (cognition) ได้แก่ ความเชื่อ และความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ลักษณะนี้จะซ่อนเร้นอยู่ในตัวของบุคคล

ในการศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดเรื่องพิจารณา ส่วนใหญ่จะเน้นที่ระดับความคิดหรือความเชื่อพื้นฐานต่างๆ ไป เพราะการแสดงออกซึ่งความคิดระดับนี้สังเกตง่าย สามารถวัดได้ง่าย และเชื่อได้ว่าเป็นผลสืบเนื่องโดยตรงจากข่าวสารทางสื่อมวลชน แนวความคิดที่นิยมศึกษา ได้แก่ การสำรวจการรับรู้ความสำคัญ (salience) ของปัญหานั้นๆ หมายถึง การที่บุคคลได้ตระหนัก หรือรับทราบว่ามีปัญหา เรื่องราว (issue) อะไรเกิดขึ้นในสังคมของตน และปัญหานั้นมีความหมายและความสำคัญแก่ตัวเองและส่วนรวมเพียงไร

สำหรับผลตอบสนองระยะยาว (subsequent audience response) ในการศึกษา การกำหนดเรื่องพิจารณา เป้าหมายที่สำคัญขั้นสุดท้ายคือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งจากแบบจำลองนี้มีข้อสันนิษฐานที่สำคัญประการหนึ่งคือ การพัฒนาทางความคิด (cognition) ของคนมีส่วนสัมพันธ์กับการแสดงออกซึ่งพฤติกรรม ดังนั้นถ้าการสื่อสารสามารถช่วยพัฒนาความคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งย่อมมีผลในการพัฒนาพฤติกรรมในเรื่องนั้นของบุคคลด้วย

แนวความคิดเกี่ยวกับการกำหนดวาระนี้เป็นแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกันระหว่างหน้าที่ของสื่อมวลชนกับสิ่งที่ผู้ฟังหรือผู้รับชมรายการ (Audience) คิดว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับตัวเขา หรืออีกประการหนึ่งก็คือ ความสำคัญของข่าวสารหรือเนื้อหาต่างๆ จะมีอิทธิพลต่อผู้รับสาร ดังนั้น

การศึกษาถึงหน้าที่ของการกำหนดควาระ จึงจึงเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาถึงบทบาทของ สื่อมวลชนว่าได้เสนอรายงานข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ มากน้อยเพียงใด

สอดคล้องกับที่ Lazarsfeld and Merton ซึ่งเสนอไว้ว่า (Lazarsfeld and merton อ้างถึงใน ลัดดา ประพันธ์พงษ์ชัย, 2536: 17-18) สื่อมวลชนสามารถให้สถานะแก่เรื่องราว บุคคล องค์กร หรือการเคลื่อนไหวต่างๆ ทางสังคมด้วยการดึงสิ่งเหล่านั้นออกมาให้คนสนใจ สื่อมวลชนจึงทำหน้าที่ให้ชื่อเสียง และทำให้อำนาจหน้าที่ของบุคคลและกลุ่มเด่นขึ้น หรือทำให้เหตุการณ์นั้น ถูกต้อง การให้ข่าวสารของสื่อมวลชน และการที่ประชาชนได้รู้ข่าวสารจากสื่อมวลชนเป็นการ พิสูจน์ว่าพฤติกรรมเรื่องราวและเหตุการณ์นั้นสำคัญพอที่ประชาชนควรให้ความสนใจ เช่นการ รายงานสถานการณ์เอดส์อย่างต่อเนื่อง หรือการเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เห็นว่าโทรทัศน์ในฐานะสื่อมวลชนแขนงหนึ่งให้ความสำคัญและได้ดำเนินบทบาทหน้าที่ ในการส่งเสริมสุขภาพประชาชน เป็นต้น

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สื่อมวลชนมีความสำคัญต่อการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดเนื้อหา ข้อมูลข่าวสารด้านต่างๆ ไปยัง ประชาชน และกลุ่มเป้าหมาย การใช้สื่อมวลชนเพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ ตั้งแต่ การให้การศึกษา การ เสริมสร้างความรู้ หรือแม้แต่เพื่อการโฆษณาโน้มน้าวต่างๆ ล้วนมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องอันเนื่องมาจาก ตัวของผู้รับสารเกี่ยวข้องสัมพันธ์อยู่ ซึ่งในงานศึกษาวิจัยครั้งนี้จะใช้เนื้อหาอ้างอิงประกอบ บางส่วนจากผลการศึกษาวิจัยที่มีเหตุปัจจัยเกี่ยวข้องต่อบทบาททางการสื่อสารของสื่อมวลชนที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ดังนี้

Wilbur Schramm ได้กล่าวถึงบทบาทของการสื่อสารเพื่อการพัฒนา ซึ่งมีความหมาย สอดคล้องกับความคิดของ P.R.R. Sinha ซึ่งสรุปได้ว่า “การสื่อสารมีส่วนสำคัญยิ่งในการพัฒนา อัน หมายถึงกระบวนการของการเคลื่อนไหว (Movement Process) ในการยกระดับความเป็นอยู่ของ ประชาชน จากสภาพที่ไม่น่าพึงพอใจ ไปสู่สภาพที่น่าพอใจ โดยการนำนวัตกรรม (Innovation) เช่น แนวความคิดหรือเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้ในระบบสังคมเพื่อช่วยเหลือรายได้ ตลอดจนยกระดับ การครองชีพของประชาชนให้ดีขึ้น ทั้งนี้การสื่อสารจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้นวัตกรรม แพร่หลายไปในระบบสังคมต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง (P.R.R. Sinha, Ph.d. “Toward a Difinition of Development Communication,” Southeast Asian Journal of Social Science, Vol.4 และ Everett M Rogers with F. Floyd Shoemaker, Communication of Innovations, (New York: The Free Press,

1973), pp.1-10. อ้างถึงใน บุญทิวา นาคะตะ, การศึกษาการยอมรับรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาสุขภาพของสมาชิกรายการโทรทัศน์ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา. 2524 กรุงเทพฯ)

มาลี บุญศิริพันธ์ (2523) ได้ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของการใช้สื่อมวลชนกับการพัฒนาชนบทไทย พบว่า สื่อมวลชนมีบทบาทต่อการพัฒนาความคิดของชาวชนบท สามารถกระตุ้นให้เกิดทัศนคติและโลกทัศน์ที่กว้างขวางขึ้น ระดับของการพัฒนาความคิดขึ้นอยู่กับการใช้สื่อมวลชนของผู้รับสารด้วย หากสามารถเข้าถึงและใช้สื่อมวลชนอย่างสม่ำเสมอจะทำให้เกิดการพัฒนาแนวความคิดขึ้นมาในระดับหนึ่งได้อย่างแน่นอน นอกจากนี้ สื่อมวลชนยังมีบทบาทอย่างสำคัญในการกระตุ้นให้ชาวชนบทเกิดความอยากรู้และความเชื่อ ความเข้าใจในการพัฒนาสิ่งรอบตัวให้ดีขึ้น และมีผลทางการพัฒนาความคิดของชาวชนบทได้ระดับหนึ่ง

สอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับการพัฒนาประเทศของ ไทยในช่วงแผนพัฒนาฯ ตามแบบจำลองการเปลี่ยนแปลงให้เป็นสมัยใหม่ของลินเนอร์ ทำการศึกษาวิจัยโดย บุญเกษม เสริมวัฒนากุล (2529) ซึ่งพบว่าความสัมพันธ์ของสื่อมวลชนต่อการพัฒนาประเทศมีความสัมพันธ์กับตัวแปรต่างๆ 4 ข้อ ได้แก่ ก) การเป็นเขตเมือง ข) การรู้หนังสือ ค) การใช้สื่อมวลชน ง) การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ โดยสรุปได้ว่า การเป็นเขตเมืองซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาประเทศ เมื่อมีอัตราการเพิ่มขึ้นก็จะทำให้มีการใช้สื่อมวลชนเพิ่มขึ้น การใช้สื่อมวลชนที่เพิ่มขึ้นนี้ จะทำให้มีผลโดยตรงต่อการเพิ่มขึ้นของอัตราการรู้หนังสือ เมื่อมีอัตราการรู้หนังสือเพิ่มขึ้นก็จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น แม้ว่าการใช้สื่อมวลชนจะไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจก็ตาม แต่ก็ส่งผลการรู้หนังสือที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ก็ยังมีผลทางอ้อมเมื่ออัตราการเป็นเขตเมืองเพิ่มขึ้น ก็จะทำให้การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน ฉะนั้นการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจจึงถือว่าเป็นเป้าหมายสำหรับการพัฒนาประเทศของไทยในช่วงแผนพัฒนาฯ

จากแนวคิดดังกล่าวจึงอาจถือได้ว่าการสื่อสารและการพัฒนาต่างก็เป็นกระบวนการ (Process) ที่เกิดขึ้นในระบบสังคม เป็นกิจกรรมที่เป็นพลวัต (dynamics) คือ มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ทั้งยังไม่มีจุดเริ่มต้นหรือจุดจบที่มองเห็นได้ชัด นอกจากนั้นจุดมุ่งหมายของการพัฒนาและการสื่อสารต่างก็คือ “ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในที่สุด” ดังนั้นจึงมีนักวิชาการบางท่านได้สรุปว่าการสื่อสารเพื่อการพัฒนาคือความพยายามนำเอาปัจจัยทางการสื่อสารทุกด้านมาใช้เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ติดต่อบุคคลและสังคมโดยส่วนรวม หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการสื่อสารผ่านบุคคล และ/หรือสื่อมวลชนไปถึงผู้รับเพื่อให้เกิดความรู้ (to inform, to educate) และให้ความ

หมายความเข้าใจ (to interpret) เพื่อกระตุ้น (to motivate) และโน้มน้าวใจ (to persuade) อันมี
เป้าหมายเพื่อส่งเสริมยกระดับ (to promote) ให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ดีกินดีหรือมี
ชีวิตที่ดีขึ้น (higher quality of life) นั่นคือการขจัดสภาวะความยากจน (poverty) การว่างงาน
(unemployment) และความไม่เสมอภาคในสังคม (unquality) ให้หมดสิ้นไป (พีระ จีระโสภณ,
“วารสารศาสตร์พัฒนาการ หนังสือในทศวรรษใหม่” วารสารนิเทศสาร, 2 พฤศจิกายน 2521, หน้า
53-56.